

over licht, o.a. door bergamotolie en resorcine. De aanwijzing voor de toepassing: van de „douche filiforme” vindt men in den 20sten brief, van de cryotherapie in den 21sten, der depilatie door diathermie in den 22sten brief. Onder de aanwijzing voor de laatstgenoemde behandeling vindt men de „neurasthénie pilogène” vermeld, een zeer toepasselijken naam voor de abnormale beharing van het gelaat bij vrouwen.

De 25ste tot 45ste brieven ontleenen hun onderwerpen aan het gebied van syphilis (en ulcus molle). De praeventieve behandeling wordt op goede gronden afgekeurd. De 28ste en meest omvangrijke brief beschrijft nauwkeurig de tegenwoordige wijze van syphilis-behandeling in Frankrijk. De 29ste brief stelt de eischen voor het sluiten van een huwelijk door iemand, die eens met syphilis is besmet.

De 31ste en 32ste brieven bespreken de behandeling met malaria. De 33ste brief beschrijft de angina agranulomatosa na behandeling met neosalvarsaan.

De 34ste tot 38ste brief behelzen de beteekenis der seroreacties voor diagnose en therapie der syphilis. De 38ste vergelijkt de lumbale en de suboccipetale punctie. De behandeling van het ulcus molle o.a. met „streptobacilline purifiée” vindt men in den 44sten brief, terwijl de volgende een uitstekende beschrijving van de ziekte van NICOLAS en FAVRÉ bevat.

Men ziet, een voor den huisarts veel praktische kennis bevattend, aangenaam te lezen boek.

S. MENDES DA COSTA.

H. MATTI, *Die Knochenbrüche und ihre Behandlung*. Zweite Auflage. Uitg: JULIUS SPRINGER, Berlin. 1931. Prijs: ing.: M. 86.—; geb. M. 89.60.

De eerste uitgave van dit boek dateert van 1918 en de tweede uitgave, thans van twee deelen tot één deel teruggebracht, heeft allereerst de buitengewone en in den tegenwoordigen tijd wel bijzonder op prijs te stellen eigenschap, dat het niet dikker, doch dunner geworden is. Het verschil is niet gering: 1339 bladzijden van de eerste twee deelen samen zijn teruggebracht tot 927 bladzijden in het nieuwe werk.

Het aantal afbeeldingen is eveneens belangrijk verminderd, terwijl een deel der afbeeldingen veranderd, en vooral wat de Röntgenafbeeldingen betreft, belangrijk verbeterd is.

Dat de behandeling der schotfracturen minder uitgebreid is geworden, ligt wel in den aard der zaak.

Uit het theoretische gedeelte is het meer wis- en natuurkundige gedeelte bij het Röntgenonderzoek weggelaten. Voor den practischen arts is dit zeker als een voordeel te beschouwen, daar deze nog altijd door formules met tg^2q e. d. niet veel gelukkiger wordt.

Evenzoo is het wiskundige gedeelte der dynamische fractuurgenease vereenvoudigd, zoodat de lezer zich niet meer behoeft te verdiepen in $S = \frac{a}{2} \cdot t^2$ enz.

De aan elk hoofdstuk afzonderlijk toegevoegde literaturop-

gaven maken echter, dat de lezer, die zich in dit soort wijsheid wil verdiepen, gemakkelijk bronnen daarvoor kan vinden.

Het verdwijnen van de groote literatuurlijst aan het einde van het boek en het telkens toevoegen van literatuuropgaven aan het betreffende hoofdstuk is ook m.i. een vergemakkelijking bij het gebruik van het boek.

Het zeer uitgebreide specieele gedeelte zal welhaast in elk geval van beenbreuk den lezer een behoorlijk inzicht geven en hem den weg wijzen voor de behandeling. Ook zeer moderne behandelwijzen als bijv. de toepassing van de staaldraadextensie volgens KIRSCHNER, zijn in de nieuwe uitgave opgenomen. Enkele opvattingen uit den laatsten tijd miste ik slechts noode, zoo bijv. de onderzoekingen van SCHMORL over den bouw van de wervelkolom en de beteekenis hiervan voor de ziekte van KUMMELL.

Vele hoofdstukjes over de beoordeeling van de fractuurgevolgen in verband met de sociale wetten zijn natuurlijk voor velen van zeer groot belang.

Alles bijeen kan ik dit boek sterk aanbevelen voor den practiseerenden arts, die, zooals boven gezegd, in voorkomende gevallen slechts zelden geen behoorlijk antwoord zal vinden op de vragen, die zich in bepaalde fractuurgevallen aan hem opdringen, terwijl ik de bestudeering van het algemeene gedeelte vooral van veel waarde acht voor den student in de geneeskunde.

Het geheel is een goed, verstandig boek.

J. H. ZAAIJER.

Prof. Dr. RUD. TH. VON JASCHKE, *Therapie der komplizierten Schwangerschaft*, (Therapie in Einzeldarstellungen. Wissenschaftliche Grundlagen und praktische Anwendung). Leipzig 1931. GEORG THIEME, Verlag. Prijs M. 3.60.

Het spreekt vanzelf, dat er op den inhoud van dit boekje niets aan te merken is; hiervoor staat de schrijver borg. Het is referent echter niet duidelijk, voor wien dit dunne, kleine boekje (70 bladzijden, wijd gedrukt) bedoeld is. Voor den student geeft het veel te weinig in een te klein bestek; voor den specialist is het volmaakt overbodig, en van den arts, die behoefte heeft na te lezen, hoe hij in een bepaald geval, waar de zwangerschap met verwickelingen gepaard gaat, handelen moet, mag men verwachten, dat hij zijn handelen bepalen zal na zich een duidelijke voorstelling der verwickeling gemaakt te hebben — en hierover vindt hij in dit boekje, dat alleen de therapie behandelt, niets of nagenoeg niets. Bij de vooral in Duitschland voor het grijpen liggende goede leerboeken, om van de handboeken niet te spreken, komt het referent voor, dat dit boekje even goed niet geschreven ware geworden.

I. A. WIJSENBEEK.

Dr. M. W. WOERDEMAN, *In de werkplaats van een hedendaagschen anatoom*. Groningen, J. B. WOLTERS, 1931. Prijs f 0.75.

BOLK heeft bij zijn aftreden den wensch geuit, zooals WOERDEMAN in het persoonlijk woord ter nagedachtenis aan zijn leermeester